

V Praze dne 16. ledna 2013

Oponentský posudek na rigorózní práci „Analýza příčin neúspěšnosti romských žáků na základní škole“

Mgr. Dany Míkové (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze)

Autorka ve své rigorózní práci zúročuje své zkušenosti s pedagogickou činností ve svém působišti na základní škole ve Volarech. Práci logicky rozděluje na sedm kapitol, přičemž poslední se zaměřuje na doporučení, jež autorka adresuje především pedagogické veřejnosti, která se setkává s romskými dětmi na začátku jejich vzdělávací kariéry. Téma které si pro svou práci zvolila, je – přesto, že s romskými žáky se školy (učitelé) setkávají systematicky přes půl století – dosud málo probádaným a postiženým mnoha stereotypy. Že se autorka to tématu pustila, svědčí mj. o tom, že elementaristice se věnuje s odvahou i nasazením, tak potřebným právě v této oblasti. Tuto skutečnost je třeba v první řadě ocenit.

První čtyři kapitoly autorka zaměřuje na obecnější poznatky o romské menšině v České republice, přičemž zmiňuje rovněž dokument Rady Evropy, jež v březnu roku 2007 vstoupil v ČR po jeho ratifikaci v platnost a týká se romštiny. Jde o Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků. Dvě další kapitoly jsou zaměřeny na kasuistiku, výsledky průzkumu, jež prováděla mezi romskými dětmi a jejich rodinami v místě svého působení. Na konci práce je krátké shrnutí výsledků práce, souhrn literatury, resumé a rozsáhlá fotografická dokumentace v přílohách. Práce svým objemem odpovídá zadání.

o **Dílicí připomínky k obsahu**

Relativně rozsáhlý text je napsán ilustrativně a věcně. Po obsahové stránce mu nelze mnoho vytknout, snad jen, že mohla do kapitoly 2 začlenit rovněž dokument Rady Evropy, jež Česká republika ratifikovala, a to Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin (v prosinci 1997 vstoupil tento dokument v ČR v platnost). Je to důležitý – i když více politický – dokument, který se stará o ochranu menšin obecně, zatímco popisovaná Evropská charta je zaměřena v první řadě na jazyky, a ne na jejich mluvčí. Nicméně jazyková charta se týká jazyka, to právě autorka správně vnímá jako to podstatné, proto lze absenci Rámcové úmluvy akceptovat.

K oddílu 2.3 (Evropská charta regionálních či menšinových jazyků) bych doplnil, že v Prohlášení, které ČR učinila při ratifikaci uvedeného dokumentu, se přihlašuje ke specifické ochraně polštiny a slovenštiny (v části III Charty) a vedle toho též němčiny a právě romštiny (v části II). V praxi stran romštiny to znamená především finanční subvenci na projekty napomáhající kodifikaci tohoto jazyka a podporu studijních programů, kde je zahrnuto studium roštiny speciálně v pedagogických oborech. Z toho důvodu byl i zřízen dotační program Úřadu vlády nazvaný Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde se uplatňují projekty zaměřené na romštinu.

Na str. 10, ve třetím řádku shora, je polemický text pojednávající o nedobrovolné asimilaci Romů po roce 1945, a to na západě i východě. Domnívám se, že manipulaci a nedobrovolnou

asimilaci v zemích západní Evropy bychom relativně těžko dokazovali, jde spíš o drobnou nepozornost při formulaci. Ponechávám ale na autorce, zda slovo „západě“ chce v textu ponechat.

Na str. 16, v 10. řádku odspoda jsem našel silná tvrzení (připomínající novinářský jazyk): „Je úplně jedno, že na operačních programech v regionech pracují převážně sami diletanti“. Takové dikce bych se snažil v rámci objektivitu vyvarovat, i když chápu, že autorka se mohla s tak charakterizovanými úředníky v praxi setkat. Má zkušenost např. s Plzeňským krajem je naštěstí trochu odlišná.

Doporučil bych připojit ke kapitole 3 alespoň zmínku o olašské romštině, která se od slovenské romštiny poněkud liší, písemné prameny lze v současnosti již díky angažmá Mgr. Lakatošové-Wagner v odborném romistickém časopise Romano džaniben dohledat (např. Lakatošová M. – Wagner P.: Mluvnice olašské romštiny - Ukázky z připravovaného díla Hanky Šebkové a Margity Lakatošové, 4/2004, 15 s.; Lakatošová, M.: Některé zvyklosti Olašských Romů. In: Romano džaniben, 3/1994. s. 1–13.).

Naopak však velmi kvituji s povděkem líčení o autorčině pedagogické praxi, resp. její plastický popis běžně užívaných stereotypů, s nimiž se lze bohužel setkat na většině základních škol, jde o text kapitoly Romské dítě v české škole, první tři oddíly, na které ale navazuje velmi užitečný výčet bariér znesnadňujících snazší vstup romských dětí do školy. Disertační práce obsahuje potom interpretace vlastního průzkumu a kapitola popisující praktické zkušenosti z výuky romských dětí prostřednictvím málo užívané genetické metody, při níž se pracuje se zpravidla dobrým smyslem pro rytmus a vůbec hudebním cítěním romských dětí. Vše je smysluplně dokumentováno obrazovými přílohami.

○ Připomínky technického či formálního rázu

Text je očividně několikrát korektorsky kontrolován, neboť jsem v něm prakticky nenašel žádné překlepy, pouze ojediněle zapomenutá slova a někde chybějící interpunkci. Jednalo se např. o:

Interpunkce: str. 6, odst. 2, osmý řádek (před „a tím“), str. 8, odst. 1, sedmý řádek (před „jsou bezdůvodně“), str. 17, odst. 5, druhý řádek odspodu (za „osobní zkušenost“), str. 24, odst. 1, druhý řádek (před „a ne informace“), str. 25, odst. 2, čtvrtý řádek (před „byly většinou“), str. 40, třetí celý odst., (před „není možné“), str. 46, odst. před odrážkami (před „i když jsou“), str. 51, odst. 1, pátý řádek (před „byl rámcově vzdělávací“), str. 57, poslední odst., druhý řádek (před „jestli danému“), str. 58, druhý odst. v oddílu 4.5.1 (před „je pro ně velice“), str. 64, první odst. v oddílu 5.1 (před „v jaké míře“), str. 70, osmý řádek odspodu (před „zda respondenti“ a „odpovědělo“), str. 77, první celý odst. (před „uměli ve 21 případech“), str. 82, odst. 3, devátý řádek (před „platí tento trend“), str. 83, odst. 2, čtvrtý řádek (před „může začít“), str. 86, druhý odst. Odspodu, druhý řádek (před „se ocitá samo“), str. 87, první odst., sedmý řádek (před „nemůže opravdu“), str. 88, první odst., osmý řádek (před „musí pedagog“).

Překlepy: str. 13, 2. celý odst., první řádek (naší), str. 46, první řádek (nezvládající**ch**), str. 53, druhý celý odst., šestý řádek („nutné ... znát romštinu“), str. 78, druhý řádek („**Kaj** džas?“), str. 86, oddíl 6.2.1, pátý řádek („s organizovanou kolektivní“), str. 88, první odst., předposlední řádek (za slovem „pedagoga“ chybí „**považováno**“).

Literatura, citace: v kapitole 8 vypadla položka, na niž je odkaz na str. 48. Jde patrně o Vyštejn J. (1995): Dítě a jeho řeč. Pokud je někde citováno z traktátů na webu, jako např.

z dokumentů Rady vlády pro národnostní menšiny, měl by být podle mne konkrétní odkaz na stránku v seznamu literatury, doplněný o datum stažení.

Např. Online: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2011-98092/> (15. ledna 2013).

Otázka/úkol, kterou/který bych položil při obhajobě:

Pokuste se vysvětlit „rodičům romského dítěte“, jak odlišná a čím významná je pro romské žáky genetická metoda.

Hodnocení:

Doporučuji oklasifikovat rigorózní práci Mgr. Dany Míkové stupněm výtečně (A) a v každém případě ji předložit k obhajobě.

RNDr. Milan Pospíšil
tajemník Rady vlády pro národnostní menšiny